

ÜFCSK Általános Iskola és AMI Fontos Sándor Tagintézménye

Üllés

Eljárásrend az intézményben jelentkező iskolai zaklatási esetek kezelésére

Intézményünkben egymás bántalmazása, zaklatása semmilyen formában nem megengedett, legyen az fizikai, szóbeli vagy online jellegű. Az előforduló esetek minden esetben kivizsgálásra kerülnek, és a helyzetnek megfelelően kezelésre kerülnek.

Az iskolai bántalmazás észlelése az iskola falain belül az ott dolgozók felelőssége. Az esetek bagatellizálása, elhallgatása, torzítása, nem-kezelése egyetlen szereplő részéről sem megengedhető.

Az eljárásrend kiemelt célja, hogy amennyiben iskolai zaklatás történik, abban az esetben a résztvevők számára legyen olyan elméleti és gyakorlati útmutató, amelynek segítségével az esetek szakszerű kezelésére sor kerülhet, és a zaklatás minden szereplője megkaphatja a neki megfelelő, adekvát segítséget.

Az iskolai eljárásrendről az iskolába lépéskor a Házirenddel együtt minden tanulót, szülőket, nevelőszülőket és minden új dolgozót tájékoztatunk.

1. Mi az iskolai bántalmazás?

Az iskolai kortársbántalmazás (bullying) szándékos, ismétlődő negatív vagy agresszív hatalomgyakorlás egy gyengébb diáktárs felett (Olweus, 1999).

A) Az iskolai bántalmazás nem azonos az alkalmanként előforduló konfliktushelyzetekkel, tőlük az alábbiakban különbözik:

- **Egyenlőtlen erőviszonyok:** az elkövető(k) fizikai vagy státuszfölényben van(nak) (idősebb, fizikailag erősebb, népszerűbb, gazdagabb, jobb mentális képességgel bír stb.). Az áldozat nem tudja megvédeni önmagát.
- **Rendszeresség:** a bántások ismétlődők, hosszú időn keresztül ki van téve nekik az áldozat.
- **Szándékosság:** az áldozatot nem félreértésből, hanem direkt akarják bántani, lejáratni, megalázni.

B) Kortársbántalmazás formái:

- **Fizikai:** a diáktárs megütése, megrúgása, lökdösése, testi sérelem okozása; személyes holmijának eltulajdonítása, elrejtése vagy megrongálása. A másik testi határainak figyelmen kívül hagyása, az intim területeken való tiszteletlen érintések.
- **Verbális (szóbeli):** a másik kigúnyolása, gúnyneveken szólítása; csúfolás; szidalmazás; fenyegetés; megfélemlítés.
- **Kapcsolati:** pletykák vagy hazugságok terjesztése egy személyről; nyilvános megalázás, megszegényítés; kirekesztés a csoportból, közösségből, figyelmen kívül hagyás.

- **Cyberbullying (online felületeken, közösségi oldalakon történő bántalmazás):** erőszakos üzenetek küldése valakiről egy csoportnak; rosszindulatú dolgok posztolása valakiről; szándékos kirekesztés egy csoportból; fenyegető vagy megfélemlítő üzenetek küldése online vagy telefonon keresztül; valaki más nevében posztolni olyan dolgokat, melyek rossz színben tüntetik fel.
- **Szexuális zaklatás:** szexuális jellegű, nem kívánatos testi, szóbeli vagy non-verbális magatartás. Célja vagy hatása egy másik személy méltóságának megsértése, és megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy támadó környezet teremtése.

C) Az iskolai zaklatás szereplői:

Áldozat - védelmezők

Bántalmazó – csatlósok – támogatók

Kívülállók (külső szemlélők)

D) A pedagógusok az iskola falain belül megjelenő zaklatási ügyekért vállalnak teljes körű felelősséget.

Amennyiben a zaklatás az iskolán kívül történik, abban az esetben – ha valamelyik pedagógus tudomására jutott az eset – azonnal fel kell venni a kapcsolatot a szülőkkel és az érintett gyermekekkel. Lényeges, hogy az iskolai zaklatás közvetetten akkor is érinti az iskolát, ha az adott esemény (pl. online felületen történő bántalmazás) otthon történik, iskolai időn kívül. Ez azért lényeges, mert a zaklatás nagy valószínűséggel az iskola épületében is zajlik valamilyen formában, ennek szükséges utána járni.

2. A beavatkozás

A) Alapelvek:

Az iskolai zaklatás minden fent leírt szereplője valamilyen formában érintett az ügyben, tehát minden szereplő meghallgatása, bevonása (esetleges kezelése) elengedhetetlen ahhoz, hogy a közösségben jelentkező problémák megoldására sor kerülhessen.

Kiemelten fontos az áldozat védelme, megerősítése, a zaklatás azonnali leállítása az észlelést követően.

Speciális szerepet kapnak az érintett gyermekek szülei, akiknek – tájékoztatásuk mellett – kiemelt szerepük van abban, hogy az esetek rendezésre kerülhessenek.

B) Az esetkezelés szereplői:

- Munkacsoport pedagógus tagjai (3 fő pedagógus)
- A jelzést tevő pedagógus, szülő, esetlegesen gyermek, utóbbi esetben mérlegelni szükséges a továbbiakat.
- Osztályfőnök
- Igazgató
- Bevont külső szakemberek: pszichológus, iskolai szociális munkás, családsegítő munkatárs.
- Az érintett gyermekek szülei (bántalmazott és bántalmazó esetében egyaránt)

C) A szereplők teendői, felelősségi köre (egyres részleteiben Az esetkezelés menete című fejezetben jelenik meg):

Esetkezelő munkacsoport: A munkacsoport tagjai kapcsolatot tartanak az alsó és felső tagozaton tanító pedagógusokkal, akiktől a jelzést fogadják. A jelzést követően megbeszélésre kerül, hogy valóban iskolai bántalmazási eset történik-e az adott közösségben. Amennyiben igen, akkor a munkacsoport – koordinációs feladatait ellátva – bevonja az eset ismeretében a szereplőket, érintetteket, és megszervezi a beszélgetéseket, alakítja az esetkezelés további menetét. Ez minden esetben egyedi lehet, az adott ügytől függően. Feladatuk elsősorban a koordináció, a szervezés.

A jelzést tevő személy: Szerepük a jelzés megtételében többnyire kimerül, főként, ha gyermek a jelző személy. Az ő védelmében élni kell a névtelenséggel, ezzel is megelőzve, hogy a jelző gyermek esetleg maga is áldozattá váljon. Felnőtt esetében minden esetben mérlegelni szükséges, hogy a jelző személyt a továbbiakban szükséges-e bevonni az eset kezelésébe, ez természetesen függ a jelző személy érintettségétől is (pl. ha a bántalmazott gyermek szülője a jelzést tevő).

Osztályfőnök: Mivel az iskolai bántalmazás gyakran egy teljes osztályközösséget érint, ezért az osztályfőnök bevonása elengedhetetlen. Konzultáció során kell eldönteni, hogy az osztályfőnök koordinálja-e a továbbiakban az osztályában jelen lévő problémamegoldást, esetleg vállalja-e prevenciós csoportfoglalkozások vezetését egy másik pedagógus bevonásával, azaz mennyire vállal fajsúlyos szerepet a továbbiakban. Az esetkezelést mindenképpen folyamatosan követi, és tartja a kapcsolatot a munkacsoport tagjaival.

Igazgató (a tagintézmény vezetője): Az esetek nyomon követése, súlyosabb esetben szankcionálás, fegyelmi eljárás indítása, illetve külső szakemberek bevonása, jelzéstétel.

Bevont külső szakemberek: az esetkezelés jellegétől függően, szakmai kompetenciájuknak megfelelően vesznek részt, az iskola (esetleg az érintett szülő) felkérésére.

Az érintett gyermekek szülei: A közvetlen, iskolán belüli esetkezelésben ugyan nem vesznek részt, de iskolai zaklatás esetén az érintett szülők **behívásra kerülnek**.

A bántalmazott gyermek szülei részére tanácsadás történik akár külső szakember bevonásával abból a célból, hogy miként segítsék áldozattá vált gyermeküket szülői kompetenciáikkal.

A bántalmazó gyermek szülei esetében az iskola részéről felhívás történik **a szülői felelősségvállalásra**. Szülői együttműködés nélkül nem lehet sikereket elérni, belátásukra és támogatásukra az esetkezelés során feltétlenül szükség van.

Az érintett osztályközösség egészét tekintve, lehetőség van szülői értekezleten, esetleg egy külön foglalkozáson a szülők részére megadni a szükséges információkat, beszélgetni az iskolai zaklatás megelőzésének lehetőségeiről, és arról, hogy a család mit tehet ennek érdekében. (Igazgató, osztályfőnök, munkacsoport tagjai, esetleg külső szakember részvételével, szükség szerint.)

3. Az esetkezelés menete:

A) *A jelzés érkezése, fogadása, dokumentálása:*

A bántalmazással kapcsolatos jelzés érkezhethet tanulótól, pedagógustól, iskolai alkalmazottól, szülőtől, pszichológustól, egyéb személytől. A jelzés történhet az esetkezelő munkacsoport tagjainak személyes megkeresésével, írásban vagy telefonon. A munkacsoport a névtelenül érkező jelzéseket is kivizsgálja. A bántalmazáskezelés folyamatáról minden esetben feljegyzés készül. A jelzés beérkezése után a bántalmazás hátterének feltárása érdekében külön - külön beszélgetést folytatnak a bántalmazóval és az áldozattal is.

B) *Támogató beszélgetés az áldozattal:*

A bántalmazáskezelő munkacsoport tagjai állást foglalnak az áldozat támogatása, segítése mellett, és elutasítják a bántalmazást (azonban nem a bántalmazó személyét!).

A támogató beszélgetés célja: a bántalmazás hátterének feltárása; az áldozat támogatása - az áldozatkezelés alapelveinek betartásával.

A támogató beszélgetés során a pedagógusok tájékoztatják az áldozatot az esetkezelés menetéről.

A segítő beszélgetés során az áldozat segítségét a következő alapelvek szerint végzik:

1. *Az áldozat védelmének biztosítása:* fokozott tanári felügyelet megszervezése
2. *A kontroll visszaállítása:* a bántalmazott gyermeket bevonják az esetkezelés folyamatába; minden lépésről tájékoztatják, minden lépést előzetesen egyeztetnek vele.
3. *Az áldozat megerősítése:* kapcsolati téren baráti kapcsolatok kialakításának segítése, pszichológiai téren szükség szerint iskolapszichológus bevonása.

C) *Konfrontatív beszélgetés a bántalmazóval*

Az esetkezelő munkacsoport két tagja konfrontatív beszélgetést folytat a bántalmazóval, illetve több bántalmazó esetén egyesével, egymás után a bántalmazókkal. A beszélgetés célja a bántalmazó szembesítése tettével, a bántalmazás leállítása. A munkacsoport tagjai egyértelmű üzenetet közvetítenek a bántalmazó felé: az iskolában nem megengedett a bántalmazás, ezért azt be kell fejeznie. A bántalmazónak magának kell megoldást javasolnia arra, hogyan fog változtatni viselkedésén. A jóvátételi vállalást feljegyezi a munkacsoport, mindenki aláírja, és a beszélgetést követő két héttel újra összeülnek a gyerekekkel, és megnézik, mennyire sikerült betartania a vállalását.

D) *Védelmezők aktivizálása*

Az osztályfőnök feladata: 2-3 proszociális (segítő, a közösséget szem előtt tartó) diák bevonása, akiket az áldozat megnevezett, mint barátait. Feladatuk: az áldozat támogatása, mellette állás az elkövetkező időszakban.

E) *A szűkebb közösség, a bántalmazásban érintett osztály bevonása*

A bántalmazásban érintett osztály bevonása azt az üzenetet közvetíti a közösség felé, hogy mi nem tűrjük a bántalmazást, és egyetlen ilyen tett sem maradhat következmények nélkül. Ez egyrészt növeli a közösség, az osztály biztonságérzetét, másrészt segíti a védelmezői attitűd kialakulását. Az osztály tájékoztatása az esetről az osztályfőnök feladata, az eset súlyosságát tekintve ebbe akár az Igazgató is bevonható. A tájékoztatás előtt az áldozattal egyeztetni, hogy mi

hangozhat el a közösség felé. A szülői közösség felé írásban jelzi az osztályfőnök az esetet, ha az egész osztály érintett, vagy a körülmények indokoltá teszik. Az iskolapszichológus bevonása: osztálydiagnosztika/ tanácsadás/ osztályfoglalkozások keretén belül segíti a közösség életét.

F) A bántalmazó és a bántalmazott szüleinek tájékoztatása

Az esetkezelésbe az iskola az érintett szülőket nem vonja be, de az esetkezelés menetéről és a fejleményéről tájékoztatja őket.

G) Utánkövetés

Az esetkezelés lezárása után (kb.2 hét múlva), az esetkezelő munkacsoport újra leül az áldozattal és a bántalmazóval is külön-külön. Felülvizsgálják, hogy milyen az aktuális helyzet: javult-e, megszűnt-e a bántalmazás; a bántalmazó az általa tett vállalásokat be tudta-e tartani? Amennyiben a bántalmazás nem áll le, abban az esetben folytatódik az esetkezelés a munkacsoport és külsős szakemberek bevonásával. 2-3 hetente újabb utánkövető beszélgetésekre kerül sor a bántalmazóval és áldozattal. Amennyiben az esetkezelés nem vezet sikerre, a bántalmazás nem áll le, akkor szankciók lépnek életbe a fokozatosság elvét figyelembe véve.

- A szankciók közül elsősorban a közösségért végzett munkát részesítjük előnyben.
- Amennyiben ez sem vezet eredményre, vagy a bántalmazás olyan súlyosságú, akkor a bántalmazó szóbeli és írásbeli figyelmeztetésben részesülhet vagy fegyelmi tárgyalásra is sor kerülhet.
- A szankciókat iskolánkban az intézményvezető gyakorolja a házirendben leírtak szerint. • Ha a bántalmazás során büntetőjogi felelősség is megállapítható, akkor a rendőrség bevonása is szóba jöhet.
- A súlyos bántalmazásról az iskola jelzést küld a gyermekjóléti szolgálat felé.
- Adott esetben megvalósulhat az érintett szülők bevonásával egy esetkonferencia
- Végző esetben a bántalmazó gyermek eltanácsolása az intézményből.

Ha megoldódni látszik a probléma, abban az esetben is oda kell figyelni az osztályra.

Az eljárásrend kidolgozása során felhasznált szakirodalom:

- ENABLE antibullying program
- Jármí É. & Piros V. (2017): Az iskolai bántalmazás: bullying - In: N. Kollár KatalinSzabó Éva (szerk.): Pedagógusok pszichológiai kézikönyve II., Osiris, pp. 266- 286.
- Olweus, D. A. (1999). Az iskolai zaklatás. Educatio, 8(4), pp. 717–737.

Forrás:

Marianum Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola és Gimnázium: Bullying /Kortársbántalmazás kezelési protokoll